

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN YABANCI DİL DERSİNE OLAN İLGİLERİNE YABANCI DİL ÖĞRETMENİNİN İLETİŞİM BECERİSİNİN ETKİLERİ*

Rümeysa CEYHUN

Yıldız Technical University, Social Sciences Institute,
Department of Basic Education, Graduate Student, İstanbul, Türkiye
Orcid id: 0000-0002-8695-8134

Mustafa Yeşilyurt

Yıldız Technical University, Educational Faculty
Orcid id: 0000-0003-4108-7467

Özet

Bu çalışmada İlkokul İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri ile öğrencilerin yabancı dil dersine olan ilgileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu çalışmada ilişki araştırma modeli kullanılmıştır. İlkokul öğrencilerinin yaş, cinsiyet, sınıf değişkenlere ve İngilizce öğretmenin iletişim becerisi doğrultusunda İngilizce dersine yönelik tutumları ve ilgilerinin incelenmesinde betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 yılı, Erzurum ili Yakutiye ve Palandöken merkez ilçelerinde faaliyet gösteren ilkokullarda İngilizce dersi alan 2.sınıf, 3.sınıf ve 4.sınıf toplam 138 öğrenciden oluşmaktadır. Ve bu ilçelerdeki ilkokullarda görev yapan 86 İngilizce öğretmeninden oluşmaktadır. Bu çalışmada veriler, 16 maddeden oluşan “İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği” ve 45 maddeden oluşan “İletişim Becerileri Envanteri” kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programında çözümlenmiş ve verilerin analizinde frekans, yüzde hesaplamaları, t-testi ve ANOVA istatistik yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Bu çalışma sonucunda öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu, cinsiyetleri ve tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğretmenlerin iletişim becerilerinin, cinsiyete, öğrenim durumuna, yaşa, mesleki hizmet süresine, çalıştığı kuruma ilişkisine göre farklılık göstermekte olduğu fakat anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Fakat öğretmenlerin okul türlerinde, öğrenim durumlarında ve cinsiyet değişkenlerinde iletişim becerilerinin anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: yabancı dil öğretimi, tutum, iletişim becerileri

*Bu çalışma Rümeysa Ceyhun tarafından Doç. Dr. Mustafa Yeşilyurt danışmanlığında yapılan Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir

THE EFFECTS OF FOREIGN LANGUAGE TEACHER'S COMMUNICATION ABILITY ON PRIMARY SCHOOL STUDENT'S INTEREST IN FOREIGN LANGUAGE COURSES

Abstract

In this study it is aimed to determine the relationship between communication skills of primary school English teachers and attitudes of primary school students towards English courses. In this study, comparison survey model was used. And descriptive scanning method was used to examine the attitudes and interests of primary school students towards English lessons in line with age, gender, class, the number of siblings variables and communication skills of English teachers. The study group of the research consists of 138 students who took English lesson in the 2nd grade,

3rd grade and 4th grade of primary school in Erzurum's central districts in 2019-2020 academic years. And it consist of 86 English teachers working in these primary schools in Yakutiye and Palandöken districts. In this study, the data were obtained by using the scale "Attitude Scale Towards English Lesson" consisting of 16 items and the scale "Communication Skills Inventory" consisting of 45 items. The obtained data is analyzed by SPSS programme and frequency, percentage calculations, t-test and ANOVA statistical methods were used in the analysis of the data.

As a result of this study, a significant difference was found between student's attitudes towards English lessons and their gender and attitudes. It was concluded that the communication skills of teachers differ according to gender, education level, age, duration of professional servise, relationship with the institution they work, but there is no significant difference. However, a significant difference was found in communication skills of teachers in school types, education levels and gender variables.

Keywords: foreign language teaching, attitudes, communication skills

GİRİŞ

Öğrencilerin İngilizce okuryazarlığına sahip olması ve bu dili gereği gibi kullanabilmesinde İngilizce öğretmenlerine büyük rol düşmektedir. Bu nedenle İngilizce öğretmenlerinin öğrencileriyle iletişimi ve dili ne denli etkili kullanabildikleri araştırılmalıdır. Öğretmenlerin kendilerini yetersiz hissettikleri alanlar tespit edilerek eğitim ihtiyaçları ortaya konulabilir.

İkinci dünya savaşından sonra ülkeler arası kurulan yeni ilişkilerle birlikte yabancı dil bilmenin önemi artmıştır. Kitle iletişim araçları da toplumlar arası mesafeleri ortadan kaldırmış ve insanlar birbirleri ile daha kolay iletişim kurabilir hale gelmiştir. Küreselleşme ile birlikte hızla gelişen bir dünyada erken yaşta başlanan yabancı dil öğretiminin önemli olduğu belirtilmektedir. 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren ülkemizde de yabancı dil öğrenmeye başlama yaşı 7 olarak belirlenmiştir ve bir önceki eğitim reformunda 4. sınıf olarak belirlenen düzey yerine 2. sınıftan itibaren yabancı dil dersi verilmeye başlanmıştır. Böylece öğrencilerin daha erken yaşlarda dile maruz kalarak yabancı dil öğrenmesi kolaylaştırılmıştır. 2013-2014 yılından itibaren haftada 2 saat olmak üzere ilkokul 2. sınıf öğrencilerine İngilizce öğretilmeye başlanmıştır. Verilecek etkili bir yabancı dil öğretimi, erken çocukluk döneminde hedef dilin kalıcı bir biçimde edinilmesinde son derece elverişli bir ortam sunmaktadır. Öğretmenin iletişim becerisi ve öğrenme ortamının materyal açısından zenginleştirilmesiyle bu kalıcılık artırılmaktadır.

Ocak ve Erşen'in (2015) yaptıkları araştırmalardan elde ettikleri sonuçlara göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri algılarının ($x = 103.59$) yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ulaştıkları bulgu, Pehlivan (2005)'in, Gürşimşek, Vural ve Demirsöz (2008)'ün, Çetinkaya (2011)'nin öğretmen adayları üzerinde yapmış oldukları çalışma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Buradan yüksek iletişim becerisi algısına sahip öğretmen adaylarının mesleklerinin ilerleyen yıllarında ders içi iletişimlerinin de olumlu yönde olabileceği öngörülmektedir. Ocak ve Erşen(2015) ayrıca öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin çeşitli değişkenlere göre inceleyerken iletişim becerileri algıları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğunu ve bu farkın da bayan öğretmen adaylarının lehine olduğu sonucuna ulaşımlardır. Bu bulgulara benzer veya farklı bulguların da olduğu çalışmalar görülmektedir. Pehlivan (2005), Saracaloğlu, Özkütük ve Silkü (2001) yaptıkları çalışmalarda iletişim becerileri algılarının bayan öğretmen adaylarında erkek

öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Çevik'in(2011), Çiftçi ve Taşkaya'nın, Kılıcıgil, Bilir, Özdiç, Erdoğan ve Erdoğan'ın (2009) yaptıkları çalışmalarda ise cinsiyet değişeni ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konulmaktadır. Bu sebepten cinsiyet değişkeninde farklı sonuçlar elde edildiği için genelleme yapmamız güçleşmektedir. Erözkan (2005) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerine etki eden unsurları incelenmiştir. Elde edilen bulgular cinsiyetin, yaşın ve sınıf seviyesinin iletişim becerilerinde etkili olmadığı gözlemlenmektedir. Bireylerarası ilişki biçiminin, bağlanma tarzı ve benlik saygısının ise iletişim becerilerinin önemli bir belirleyicisi olduğu görülmektedir. Bu çalışmalara bakıldığında öğretmenlerin iletişim becerileri ile öğrencilerin İngilizce dersine karşı tutumları arasındaki ilişki konusunda yeterli çalışma yapılmadığı görülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Hazırlanan bu çalışma ile ilkökul İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri ve öğrencilerin yabancı dil dersine olan ilgileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. İlkokul İngilizce öğretmenlerinin kendi mesleki gelişimleri ve iletişim becerilerinin ne düzeyde olduğunu görmeleri ve farkında olmaları adına bu çalışmanın katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Okul, çocukların yaşamında onları geleceğe hazırlayacak araçları sağlayarak önemli bir rol oynar. Okuldan ayrı tutamayacağımız en büyük pay öğretmenlere düşmektedir.

Öğrencilerin hayatını şekillendirdiği bu kutsal meslekte, öğretmenlerin üzerine düşen sorumlulukların bilincinde hareket etmeleri beklenmektedir. Etkili iletişim becerilerine sahip, öğretme sürecinde öğrenciyi daha aktif konuma getirebilecek eğitimi almış öğretmenlerin yetiştirilmesi, toplumumuz için nitelikli bireyler yetiştirmeye olanak sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı, ilköğretim öğretmenlerinin iletişim becerileri ile öğrencilerin derse karşı göstermiş oldukları ilgi arasındaki ilişki değerlendirilerek onları bu süreçte da etkili hale getirmektir. Böylece öğrencilerin derse karşı olan ilgilerini olumlu yönde geliştirmek ve İngilizce öğrenme başarılarının artırılması istenmiştir.

Araştırmanın Problemi

İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerisi ile öğrencilerin İngilizce dersine olan ilgileri arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın amacı ve problem durumu doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. İngilizce öğretmenin iletişim becerisi cinsiyet, öğrenim durumu, yaş, mesleki deneyim ve okul türü açısından bir farklılık göstermekte midir?

2. Öğrencilerin cinsiyeti, sınıfı, yaşları, kardeş sayıları öğrenmelerini biçimlendirmekte midir?

Eğitim ve İletişim

Eğitim kavramsal olarak; genellikle bireyin geçmiş yaşantılarını, özelde de gelecek yaşantılarının temelini oluşturmaktadır. Bireyin davranış, tutum, düşünce ve anlayışlarının niteliğini ifade eden eğitim, bu özellikler de göz önünde bulundurularak yeni kuşakların toplum yaşamına hazırlanırken, sahip olması gereken bilgi, beceri,

tutum ve bakış açıları kazanmalarına ve kişiliklerini geliştirmelerine yardımcı olma şeklinde ifade edilir (Karşlı, 2003: 10).

Sosyal bir varlık olan insan yaşamını sürdürebilmek için içinde bulunduğu her ortamda iletişim kurmaya ihtiyaç duymaktadır. İletişim, bireylerin toplum içerisindeki diğer bireylerle olan ilişkisini düzenlemede, aile ve sosyal gruplarında sorumluluk üstlenmekte, eğitiminde ve iş ortamında etkin bir rol oynamaktadır. İnsan, iletiler yollayarak ve alarak kendisini sosyal çevresinde olanları algılar ve kendisini ifade eder. Kendisini ifade etmek için davranışlarını, duruşunu, yüz ifadelerini, konuşmasını bazen de susmasını kullanır.

İnsanların iletişim kurmadan yaşaması daha doğrusu herhangi bir iletişim aktivitesi içinde olmadan yaşaması zor görünmektedir. Gazete okumak, televizyon haberlerini dinlemek, yoldaki trafik işareti, reklam panoları ve benzeri diğer unsurlara maruz kalmamız aslında iletişimin bir parçası olarak görülebilir. Bu noktada iletişim kavramı olarak içerisinde paylaşım ve etkileşim edimlerini içermektedir (Güngör, 2011: 37). Buradan hareketle insanın iletişim kurmadan hayatını sürdüremeyeceğini göstermektedir.

İletişim sözcüğü batı dillerindeki “communication” sözcüğünün karşılığı olarak dilimizde kullanılmaktadır. Communication sözcüğünün kökeninde Latince communis sözcüğü bulunmakta ve bu kavramda birçok kişiye ve nesneye ait ortaklaşa gerçekleştirilen anlamında kullanılmaktadır. Bu noktadan yola çıkarak iletişimin kökeni olarak sadece iletileri aktarmaktan ziyade, toplumsal olarak da bir etkileşimi içerdiğini söylemek mümkündür (Zıllıoğlu, 2007: 22).

Bilgi, düşünce, duygu, tutum ve kanımlarla, davranış biçimlerinin kaynak ile alıcı arasındaki bir ilişki yoluyla bir insan ya da insanlardan diğerine bazı kanallar kullanılarak, anlam olarak üzerinde uzlaşılan simgeler aracılığıyla değişimi ve aktarılması sürecidir (Yüksel, 2011).

Bilgi ve anlayışın birinden diğerine aktarım süreci olarak değerlendirilen iletişim, aynı zamanda bireylerin anlatmak istediklerini anlamlandırma ve karşılık verme çabasını içeren bir etkileşim süreci olarak görülebilir. Toplumsal yapının temelinde yer alan bir sistem, kurumsal ve idari yapılanmanın sistematik işlemlerini temin eden bir araç ve kişiler tutumları sergileyerek etkileyen bir sistem olarak iletişim; kişiler arasındaki duygu, düşünce ve bilgi alışverişi başka bir ifadeyle bireylerarası bir anlaşma köprüsü olarak da görülebilir (Güney, 2008: 339). Cüceloğlu (1997: 67) ise iletişimi, birbirleriyle ilişkili olan birimlerin karşılıklı ileti alışverişi olarak tanımlamıştır. İletişim ayrıca bu bağın kurulduğu kişilerin bilgi ve simgeler oluşturarak karşılıklı ilettikleri mesajları anlayarak yorumladıkları bir süreç olarak da kabul edilmektedir (Dökmen, 1994: 320).

Tanrıku (2002) bireylerin ve örgütlerin içinde buldukları toplumsal sistemde ve bu sistemdeki diğer birey ve örgütlerle aralarında olması gereken uyum ve etkileşimi sağlayan temel bir süreç olduğunu vurgulamaktadır. Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere iletişim, bilgi ve tecrübelerinden yararlanarak yaşadığı çevreyi ve kendisini algılaması, sonuç olarak bu algıyı çeşitli araçlar kullanarak ifade etmesidir. Algılama kişiden kişiye farklılık gösterdiğinden iletişim de çeşitlenmektedir.

Ölçek Verilerinin Toplanması

Veri toplama araçlarının araştırmada kullanılabilmesi için İletişim Becerileri Envanteri' ni geliştiren Balcı (1998)'dan ve İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği için Orakçı(2017)'dan gerekli izinler alınmıştır. Veri toplama araçlarının Yakutiye ve Palandöken ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan İngilizce öğretmenlerine

uygulanabilmesi için Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Covid 19 pandemi sürecinde olduğu için tüm ölçekler araştırmaya katılan öğrencilere ve öğretmenlere online olarak ulaştırılmıştır. Veri toplama araçlarının yönergeye uygun olarak cevaplanması sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırma sürecinde öğrenci ve öğretmenlerden elde edilen veriler SPSS 23 istatistik paket programına yüklenerek çözümlenmiştir. Eksik ya da yanlış doldurulan ölçekler değerlendirmeye alınmamıştır. Kriter olarak '0.5' anlamlılık düzeyi alınmıştır. Bu programda öncelikle veriler kodlanarak analize hazır duruma getirilmiştir. Frekans, yüzde hesaplamaları, t-testi ve ANOVA istatistiksel yöntemlerinden faydalanılmıştır. Cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf, yaşları ve kardeş sayısı gibi demografik değişkenlerin içerdiği grupların karşılaştırılması için grupların karşılaştırılmasında iki bağımsız grup içeren demografik değişkenlerin alt boyutlarla karşılaştırılması için "Bağımsız Örneklem t Testi"; ikiden fazla bağımsız grup içeren demografik değişkenlerin karşılaştırılması için "Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" kullanılmıştır. Ölçümlerde anlamlılık değeri 0,05 olarak alınmıştır.

İstatistiksel işlemlerde verilerin analiz için normal ya da normale yakın dağılım göstermesi beklenmektedir. Normallik bir değişkenin skorlarının çan şeklinde dağılması demektir. Bundan dolayı öncelikle ölçeklere ait veri setinin normal dağılıma uyup uymadığı kontrol edilmiştir.

Verilerin nasıl dağıldığını görmek amacıyla histogram, saplı kutu grafiği, detrended normallik grafiği ve dal yaprak gibi görsel amaçlı grafikler ile Kolmogrov-Smirnov ve ShapiroWilk testleri gibi istatistiksel yöntemler kullanılmaktadır (Kalaycı, 2008). Ayrıca veri dağılımının normal olup olmadığını belirlemede çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) değerlerinden de faydalanılabilir.

Bu çalışmada veri toplama aşamasında kullanılmış olan "İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği" ve "İletişim Becerileri Envanteri" normallik sınavına tabi tutulmuştur. Normal dağılıma karar vermede; histogram, Q plot gibi grafiksel yöntemler ile Kolmogrov-Smirnov ve ShapiroWilk testleri gibi istatistiksel analizler ve basıklık-çarpıklık değerleri kullanılmıştır. İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği" ve "İletişim Becerileri Envanteri"nin Frequencies testlerinden elde edilen verilerle Skewness ve Kurtosis analizi yapılmış, sonuç olarak ölçeklerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmaya katılan ilköğretim İngilizce öğretmenlerinin ve öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve grafik dağılımları, İngilizce öğretmenlerinin iletişim beceri düzeyleri ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için t testleri ve anova analizleriyle birlikte öğrencilerin İngilizce dersine olan ilgileriyle bağımsız değişkenlerin ilişkisi için tablolar ve yorumlar yer almaktadır. Araştırmanın alt problemlerinin çözümlenmesi amacıyla toplanan verilerin analiz edilmesi sonucu elde edilen bulgular bulunmaktadır. Bulgularda araştırma problemi ve alt problemlerine cevap verilmiştir.

İlkokul İngilizce Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Toplam Puanlarına İlişkin Bulgular

Tablo 1'de araştırmaya katılan ilköğretim İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerilerini belirlemeye yönelik kullanılan ölçeğin alt boyutlarına ait aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar belirlenmiş ve sunulmuştur.

Tablo 1. İlkokul İngilizce Öğretmenlerinin İletişim Beceri Envanterine İlişkin Toplam Puanlar

Alt Boyutlar	N	\bar{x}	Ss	Aralık	En Küçük Değer	En Büyük Değer
Zihinsel	86	3,34	0,27	Bazen	2,73	4,00
Duygusal	86	3,09	0,19	Bazen	2,60	3,47
Davranışsal	86	3,46	0,19	Sıklıkla	2,80	4,00
Toplam	86	3,30	0,22	Bazen	2,71	3,82

Tablo 1.'e bakıldığında, öğretmenlerin zihinsel iletişim becerilerinin aritmetik ortalaması 3,34, standart sapmasının .27, duygusal iletişim becerilerinin aritmetik ortalaması 3,09 standart sapması .19, davranışsal iletişim becerilerinin aritmetik ortalaması 3,46 standart sapması .19 olduğu görülmektedir. Buradan öğretmenlerin zihinsel, duygusal iletişim becerilerinin 'bazen' ($\bar{x}=3.30$) düzeyinde olduğunu ve davranışsal iletişim becerilerinin 'sıklıkla' ($\bar{x}=3.46$) olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanlarına İlişkin Bulgular

Tablo 2.'de araştırmaya katılan öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik kullanılan ölçeğin alt boyutlarına ait aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar gösterilmektedir.

Tablo 2. Öğrencilerin İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanları

Alt Boyutlar	N	\bar{x}	Ss	Aralık	En Düşük Değer	En Yüksek Değer
Duyuşsal	138	2,87	0,46	Bazen	1,90	5,00
Davranışsal	138	3,34	0,95	Bazen	1,17	8,33
Toplam	138	3,10	0,71	Bazen	1,53	6,66

Tablo 2.'e bakıldığında, öğrencilerin duyuşsal boyut aritmetik ortalaması 2,87, standart sapmasının .46, davranışsal boyutunun aritmetik ortalaması 3,34 standart sapması .95 olduğu görülmektedir. Bu bilgilerden öğrencilerin duyuşsal ve davranışsal iletişim becerilerinin 'bazen' ($\bar{x}=3.10$) düzeyinde olduğunu söylenebilir.

Demografik Özellikler-İletişim Becerileri Envanteri

Demografik değişkenlere ilişkin bulgular aşağıdaki çizelgede belirtilmiştir:

Tablo 3. Öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

Özellikler	Kategoriler	F	%
Cinsiyet	Kadın	63	73,3
	Erkek	22	25,6
Öğrenim Durumu	Lisans	83	96,5
	Yüksek Lisans	3	3,5
Yaş	20-30yaş	43	50,0
	31-40yaş	38	44,2
	41 ve üzeri	5	5,8
Mesleki Hizmet Süresi	0-5 yıl	40	46,5
	6-10 yıl	28	32,6
	11-15 yıl	11	12,8
	16 yıl ve üzeri	7	8,1
Çalıştığımız Kurum	Devlet	79	91,9
	Özel	7	8,1
Toplam		86	100

Tablo 3’de, çalışma grubunda yer alan 86 öğretmenin demografik özelliklerine ilişkin veriler gösterilmiştir. Çalışmada yer alan öğretmenlerin 63’ü kadın (%73,3), 22’si ise erkektir (%25,6).

Öğretmenlerin yaş dağılımları ise şu şekildedir: 20-30 yaşında olan 43 kişi(50,0), 31-40 yaşında olan 38 kişi(44,2), 41yaş ve üzerinde olan 5 kişi(5,8)dir. Ölçeğe katılan öğretmenlerin mesleki hizmet süreleri şu şekildedir: 0-5 yıl 40 kişi(46,5), 6-10 yıl 28 kişi(32,6), 11-15 yıl 11 kişi(12,8), 16 yıl ve üzeri 7 kişi(8,1). Devlet kurumlarında çalışan öğretmen sayısı 79kişi(91,9); özel kurumlarda çalışan 7 kişi(8,1)dir.

Demografik Özellikler- İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Demografik değişkenlere ilişkin bulgular aşağıdaki çizelgelerde belirtilmiştir:

Tablo 4. Öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

Özellikler	Kategoriler	F	%
Cinsiyet	Kız	71	51,4
	Erkek	67	48,6
Sınıf	2.Sınıf	49	35,5
	3.Sınıf	50	36,2
	4.Sınıf	39	28,3
Yaş	7	11	8,0
	8	41	29,7
	9	59	42,8
	Diğer	27	19,6
Kardeş Sayısı	1	26	18,8
	2	45	32,6
	3	37	26,8
	4	19	13,8
	5 ve üstü	11	8,0
Toplam		138	100

Tablo 4.’de, çalışma grubunda yer alan 138 öğrencinin demografik özelliklerine ilişkin veriler gösterilmiştir. Çalışmada yer alan öğrencilerin 71’i kız (%51,4), 67’si ise erkektir (%48,6). Öğrencilerin sınıf dağılımları ise şu şekildedir: 2.sınıfta bulunan 49 kişi (%35,5), 3.sınıfta bulunan 50 kişi (%36,2), 4.sınıfta bulunan 39 kişi (%28,3)dir. Öğrencilerin yaş dağılımları da şu şekildedir: 7 yaşında olan 11 kişi(8,0), 8 yaşında olan 41 kişi(29,7), 9 yaşında olan 59 kişi(42,8), diğer yaş grununda olan 27 kişi(19,6)dir. Öğrencilerin kardeş sayısı şu şekildedir: 1 kardeşi olan 26 kişi(18,8), 2 kardeşi olan 45kişi(32,6), 3kardeşi olan 37 kişi(26,8), 4 kardeşi olan 19 kişi(13,8), 5 ve üstü kardeşi olan 11 kişi(8,0)dir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular-İletişim Becerileri Envanteri

Araştırmanın birinci alt problemi “İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri cinsiyet açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. İngilizce öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre iletişim becerileri düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemeden önce, Levene’s testi ile dağılımların varyanslarının homojenliği test edilmiştir. Bu test sonucunda varsyanların homojen olduğu görülmüştür(L= .249; L= .154; L= .265; p>.05). Sonuçlarına göre, zihinsel iletişim alt boyutu(t= -.347; p<.05) ve duyuşsal iletişim boyutu (t= -.77; p<.05) puan ortalamaları anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Kadın İngilizce öğretmenlerinin zihinsel

iletişim($\bar{x}=3,75$; $ss=,26$), duygusal iletişim($\bar{x}=3,60$; $ss=,19$) ve genel iletişimden($\bar{x}=156,70$; $ss=5,93$)aldıkları puanların erkek öğretmenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Ve kadın öğretmenlerin en yüksek puanı zihinsel iletişim alt boyutundan aldıkları saptanmıştır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular-İletişim Becerileri Envanteri

Araştırmanın ikinci alt problemi “İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri öğrenim durumu açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. İngilizce öğretmenlerinin öğrenim durumları değişkenine göre Levene’s testi ile dağılımların varyanslarının homojenliği test edilmiş ve sonuçta varsyanların homojen olduğu görülmüştür ($L= .856$; $L= .666$; $L= .514, L=673$; $p>.05$). Sonuçlar incelendiğinde, ilkokullarda görev yapan İngilizce öğretmenlerinin zihinsel iletişim, davranışsal iletişim ve genel iletişim becerileri alt boyut puanlarının öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.05$). Ancak duygusal iletişim alt boyutunda yüksek lisans eğitimi almış öğretmenlerin puanlarının lisans eğitimi alanlara göre yüksek olduğu saptanmıştır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular- İletişim Becerileri Envanteri

Araştırmanın üçüncü alt problemi “İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri yaşları açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Farklı yaş grubunda bulunan öğretmenlerin iletişim becerileri alt boyutunda ve iletişim düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonrasında $p < 0,050$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular- İletişim Becerileri Envanteri

Araştırmanın dördüncü alt problemi “İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri mesleki deneyimleri açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Farklı hizmet sürelerini doldurmuş öğretmenlerin iletişim becerileri alt boyutunda ve iletişim düzeylerinin karşılaştırılması için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonrasında sonuçlarda $p < 0,050$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular- İletişim Becerileri Envanteri

Araştırmanın beşinci alt problemi “İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri görev yaptıkları okul türleri açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. İngilizce öğretmenlerinin çalıştıkları okul türü değişkenine göre Levene’s testi ile dağılımların varyanslarının homojenliği test edilmiş ve sonuçta varsyanların homojen olduğu görülmüştür ($L= .519$; $L= .267$; $L= .270, L=916$; $p>.05$).

İlkokullarda görev yapan İngilizce öğretmenlerinin zihinsel iletişim, duygusal iletişim ve genel iletişim becerileri alt boyut puanlarının okul türlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.05$). Ancak davranışsal iletişim alt boyutunda devlet okulunda çalışan öğretmenlerin puanlarının($\bar{x}=3,60$; $ss=0,18$) özel okullarda çalışanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular-İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmanın altıncı alt problemi “Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları cinsiyet açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Öğrencilerin

İngilizce dersine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre iletişim becerileri düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemeden önce, Levene's testi ile dağılımların varyanslarının homojenliği test edilmiştir. Bu test sonucunda varyansların homojen olduğu görülmüştür ($L = .345$; $L = .226$; $p > .05$). Sonuçlarına göre, duyuşsal alt boyutu ($t = -.368$; $p < .05$) ve davranışsal alt boyutu ($t = -.884$; $p < .05$) puan ortalamaları anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Kız öğrencilerin duyuşsal alt boyutu ($\bar{x} = 2,88$; $ss = ,456$) ve davranışsal alt boyutu ($\bar{x} = 3,41$; $ss = 1,024$) ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular-İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmanın yedinci alt problemi "Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları okudukları sınıflar açısından farklılık göstermekte midir?" şeklindedir. Öğrencilerin sınıf değişkenlerine göre Levene's testi ile dağılımların varyanslarının homojenliği test edilmiş ve sonuçta varyansların homojen olduğu görülmüştür ($L = .322$; $L = .823$; $p > .05$). İngilizce tutumları ile sınıf kademeleri arasında ise anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ayrıca $p < 0,050$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular-İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmanın sekizinci alt problemi "Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları yaşları açısından farklılık göstermekte midir?" şeklindedir. Öğrencilerin yaş değişkenlerine göre Levene's testi ile dağılımların varyanslarının homojenliği test edilmiş ve sonuçta varyansların homojen olduğu görülmüştür ($L = .201$; $L = .171$; $p > .05$). İngilizce tutumları ile yaşları arasında ise anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ayrıca $p < 0,050$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular-İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi "Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları kardeş sayıları açısından farklılık göstermekte midir?" şeklindedir. Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları kardeş sayılarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Ayrıca $p < 0,050$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

İlkokul İngilizce Öğretmenlerinin İletişim Becerilerinin Toplam Puanlarına İlişkin Sonuçlar

İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri ölçeğinin zihinsel iletişim ($\bar{x} = 3,34$) ve duyuşsal iletişim ($\bar{x} = 3,09$) alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamalarının 'bazen', davranışsal iletişim ($\bar{x} = 3,45$) alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının 'sıklıkla', öğretmenlerin genel iletişim becerilerinin de 'bazen' düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin genel puanlamasında en yüksek puan alan öğretmen 165, en düşük puan alan öğretmen 137 olarak ölçülmüştür. Alan yazın incelendiğinde, Baykara ve Pehlivan (2005) Hacettepe Üniversitesi sınıf öğretmenliği bölümünde eğitim gören öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin sınıf düzeyi ve cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için yaptığı çalışmada, öğretmen

adaylarının iletişim becerilerinin 'oldukça yüksek' düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Olgun (2005) ise sınıf öğretmenleriyle yaptığı çalışmada, sınıf öğretmenlerinin sınıf içi etkili iletişim becerilerinin 'yeterli' düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin İngilizce Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanlarına İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları toplam puan ortalamaları 45,28'dir. Ölçeğin genel puanlamasında en yüksek puan alan öğrenci 63, en düşük puan alan öğrenci ise 28 olarak ölçülmüştür. Ölçeğin davranışsal alt boyut ortalaması($\bar{x}=3,35$) ve duygusal alt boyut ortalaması($\bar{x}=2,87$)'nin 'bazen' düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçlara göre öğrencilerin İngilizce dersine karşı çok fazla olumsuz tutumları bulunmamaktadır. Ortalama puanları ile öğrencilerin İngilizce 'ye karşı olumlu bir tutum düzeyine sahip olduğunu göstermiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt problemi "İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri cinsiyet açısından farklılık göstermekte midir?" şeklindedir. Cinsiyete göre öğretmenlerin iletişim becerileri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak, iletişim becerileri alt ölçeklerinden, zihinsel iletişim alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha yüksek puan aldıkları gözlemlenmiştir. Literatür incelendiğinde bu çalışmaya benzer çalışmalar bulunmaktadır. Bozkurt, Nacar ve Tümkaya (2011) yaptıkları çalışmada, sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerinin cinsiyete göre kadın öğretmenler lehine anlamlı farklılık gösterdiğini belirtmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt problemi "İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri öğrenim durumu açısından farklılık göstermekte midir?" şeklindedir. İlkokullarda görev yapan İngilizce öğretmenlerinin zihinsel iletişim, davranışsal iletişim ve genel iletişim becerileri alt boyut puanlarının öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>.05$). Ancak duygusal iletişim alt boyutunda yüksek lisans eğitimi almış öğretmenlerin puanlarının lisans eğitimi alanlara göre yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunun Baydar Posluoğlu'nun (2014) ilkökul öğretmenlerinin iletişim becerileri ve empati kurma becerilerini incelediği çalışmanın sonucuyla örtüştüğü görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi "İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri yaşları açısından farklılık göstermekte midir?" şeklindedir. Araştırmanın sonuçlarına göre İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri toplam puanları yaşlarına göre anlamlı bir fark göstermemektedir. Baydar ve Posluoğlu da (2014) ilkökul öğretmenlerinin iletişim yeterlilikleri ile empati kurma becerilerini incelediği çalışmada, öğretmenlerin yaşı ile iletişim yeterlilikleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını saptamıştır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi "İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri mesleki deneyimleri açısından farklılık göstermekte midir?" şeklindedir.

İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri toplam puanları ile meslekte geçirdikleri hizmet süreleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı görülmüştür. Bu sonuç, öğretmenlerin mesleğin her döneminde iletişim becerilerini etkili kullanma, öğrencileriyle etkili iletişim kurup sınıf içi iyi bir iletişim ortamıyla desteklendiğinin göstergesidir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın beşinci alt problemi “İngilizce öğretmenlerinin iletişim becerileri görev yaptıkları okul türleri açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. İngilizce öğretmenlerinin çalıştıkları okul türü değişkenine göre genel olarak farklılaşmadığı görülmektedir. Ancak davranışsal iletişime alt boyutunda devlet okullarında çalışmakta olan öğretmenler özel okullarda çalışan öğretmenlere göre daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir. Genel olarak öğretmenlerin iki çalışma ortamında da iyi bir iletişim kurmaya çalıştıkları gözlemlenmektedir. Böylece öğrenme ortamı daha verimli hale gelmektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın altıncı alt problemi “Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları cinsiyet açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. Alt problemin cevaplanması amacıyla yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular, öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları bağlamında; kız öğrencilerin tutumları ile erkek öğrencilerin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre, kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre İngilizce dersine yönelik daha olumlu bir tutum ortaya koymuşlardır. Ayrıca kız öğrencilerin duyuşsal alt boyutu ve davranışsal alt boyutu ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

İngilizce dersine yönelik tutumların ölçülmesinde cinsiyet değişkeni farklı çalışmalarda ele alınmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarının çoğunda kız öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Cebeci (2006), öğrencilerin cinsiyetleri, devam ettikleri program ve bölüm gibi değişkenler açısından tutumlarını karşılaştırıp öğrencilerin genel olarak olumlu tutuma sahip olduğunu, fakat kızların tutumlarının erkeklere nazaran daha olumlu olduğunu ortaya koymuştur.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yedinci alt problemi “Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları okudukları sınıflar açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. İngilizce tutumları ile sınıf kademeleri arasında ise anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ayrıca $p < 0,050$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın sekizinci alt problemi “Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları yaşları açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. İngilizce tutumları ile yaşları arasında ise anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ayrıca $p < 0,050$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç öğrencilerin İngilizce öğrenmeye başladıklarındaki tutumlarını ilkökul eğitimleri boyunca sürdürdüklerinin göstergesi olabilir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi “Öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumları kardeş sayıları açısından farklılık göstermekte midir?” şeklindedir. İngilizce dersine yönelik tutumları kardeş sayılarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Ayrıca $p < 0,050$ düzeyinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalara bakıldığında kardeş sayısı değişkeni, öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumlarını ölçmek için kullanılan değişkenler arasında pek değerlendirilmemiştir.

Araştırma sonucunda bayan İngilizce öğretmenlerinin zihinsel ve duygusal iletişim puanlarının erkek İngilizce öğretmenlerine oranla yüksek olduğu ölçülmüştür. Öğrenci sınıf ortamında kendisini zihinsel ve duygusal olarak anlayabilen öğretmenin varlığında kendisini daha iyi hissederek İngilizce 'ye karşı daha olumlu bir tutum gösterecektir. Bu da öğrencilerin derslere karşı daha istekli ve aktif olmalarını sağlayacaktır.

Sınıfta İngilizce öğretmenin kurduğu etkili bir göz iletişimiyle başlayan süreçte öğrencilerini dinlemek için zaman ayıran, gerektiğinde onları rahatlatan, öğrencilerin konuşmaları bitmeden sözünü kesmeyen, ses tonunu dersin konusuna göre ayarlayabilen bir öğretmenin varlığı öğrencinin kendisini tanımasına yardımcı olur. Kendisini tanıyan öğrenci ise İngilizce öğrenmeye daha istekli hale gelmektedir.

İngilizce dersine yönelik öğrencilerin duyuşsal ve davranışsal boyuttaki sonuçları normallik göstermektedir. Olumsuz tutum olarak ise çok düşük puanların olmadığı ölçülmüştür. Bu da bizi İngilizce öğretmenlerinin etkili iletişim becerilerini kullandığı sonucuna ulaştırmaktadır.

Kız öğrencilerin İngilizce dersine yönelik tutumu erkek öğrencilere oranla daha olumlu olması kız öğrencilerin bu derse yönelik başarısını artırmaktadır.

Kaynakça

Anşin, S. (2006). Çocuklarda Yabancı Dil Öğretimi .*D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(9): 9-20.

Baydar Posluoğlu, F.D., 2014. “İlkokul Öğretmenlerinin İletişim Yeterlilikleri ile Empati Kurma Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Baykara Pehlivan, K., 2005. “Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma”, İlköğretim Online, 4(2), ss. 17-23.

Cebeci B. F. (2006). Mesleki ve teknik lise öğrencilerinin İngilizce derslerine yönelik tutumları. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bursa

Cüceloğlu, D. (1997). Yeniden İnsan İnsana. İstanbul: Remzi Kitabevi

Çakıcı, D. (2010). Parents' and English language teachers' views about early foreign language education in Turkey. Participatory Educational Research. Vol: 1. Pp 33-42.

Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(2), 567-576.

Demirezen, M. (2003). ‘Yabancı Dil ve Anadil Öğreniminde Kritik Dönemler’ , Dil Dergisi, Sayı 118.TÖMER. Ankara Üniversitesi.

Dökmen, Ü. (1994). Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Erözkan, A. (2005). “Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler” Eğitim Bilimleri Dergisi, 26 (26): 59-72.

Ersanlı, K. & Balcı, S. (1998). İletişim Becerileri Envanterinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 10 (2), 7-12

Güney, S. (2008). *Davranış Bilimleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Güngör, N. (2011). *İletişim Kuramlar, Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Gürşimşek, I., Vural, D. E. & Demirsöz, E. S. (2008). Öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(16), 1-11.

Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayınevi.

Kara, Ş. (1999). 'Erken Yaşta Yabancı Dil Öğrenim ve Öğretimi'. *Dil Dergisi*, Sayı 79. TÖMER. Ankara Üniversitesi.

Karlı, M.D.(2003) *Öğretmenliğin Temel Kavramları, Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları

Kılıçgil, E., Bilir, P., Özdiç, Ö., Eroğlu, K. & Eroğlu, B. (2009). İki Farklı Üniversitenin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 19-28.

Mirici . İ. H. Metin, G. Efe, K. Akıncı, S. (2002). Teaching English Through Dramatisation in Pre-school Education. The First International Troia- Çanakkale Language Teaching and School Development Symposium. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. 22-25 Haziran 2002.

Nacar, F.S., Tümkaya, S., 2011. "Sınıf Öğretmenlerinin İletişim ve Kişilerarası Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi", *Elementary Education Online*, 10(2), ss. 493-511.

Ocak, G., ve Erşen, Z. (2015). Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Algılarının İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-19.

Olgun, F.B., 2005. "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçinde Etkili İletişim Ortama Yaratma ve İletişimde Fırsat Eşitliği Sağlama Becerilerinin Değerlendirilmesi", *Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas*.

Orakcı, Ş. (2017). Öğrenen özerkliğine dayanan öğretim etkinliklerinin 6. sınıf öğrencilerinin İngilizce başarılarına, tutumlarına, öğrenen özerkliklerine ve kalıcı öğrenmelerine etkisi. (Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara

Pehlivan, K. B. (2005). *Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma*. İlköğretim-Online, 4(2), 17-23.

Saracaloğlu, A. S., Özkütük, N. & Silkü, A. (2001). Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerileri. *X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Sevinç, M. (2003). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Tanrıkulu B. (2002). İnsan kaynakları yönetiminin etkinliğinde iletişimin rolü. *Çağın Polisi dergisi*. Retrieved May 19, 2020, from <http://www.caginpolisi.com.tr/insan-kaynaklariyonetiminin-etkinliginde-iletisimin-rolu-2/>

Yüksel, A. H. (2011). *İletişimin Tanımı ve Temel Bileşenleri* (Ed:Uğur Demiray). Etkili İletişim. Ankara: Pegem Yayınları.

Zillioğlu, M. (2007). *İletişim Nedir?*. İstanbul: Cem Yayınevi.